

*Н.П. Білоус
старший викладач кафедри англійської філології перекладу,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна*

Особливості професійної діяльності перекладачів авіаційної галузі у сучасних умовах

Роль сучасного перекладача має особливе значення в області авіації. Маючи це на увазі, необхідно підкреслити, що професійні перекладачі виконують важливі соціальні функції, пов'язані з легкістю і зрозумілістю комунікації. Проблема підготовки ефективних перекладачів надзвичайно актуальна в плані знань і навичок, які вони повинні придбати в процесі навчання.

Якість професійного спілкування може бути досягнуто за рахунок професіограми перекладача, яка оснований на моделі підготовки фахівців. Ця модель включає в себе оцінку професійних якостей, а також застосування сучасних діагностичних методик для визначення професійних характеристик, необхідних для перекладачів, щоб ефективно функціонувати в області авіації. Однак стосовно багатьох видів професійної діяльності подібні професіограми відсутні, зокрема це стосується і перекладацької діяльності як такої, що відносно нещодавно набула особливої актуальності у сучасному світі і викликала необхідність масової підготовки фахівців. Метою даної статті є з'ясування тих основних знань, умінь та якостей, що обумовлюють можливість здійснення професійної перекладацької діяльності і можуть бути покладені в основу професіограми перекладача. Як відомо, під професією розуміється вид трудової діяльності, який вимагає від людини певних загальних і спеціальних знань, умінь та навичок, що набуваються у результаті загальної і спеціальної освіти та шляхом практичної діяльності. Професійна комунікативна компетентність майбутніх перекладачів повинні бути сформовані на високому рівні в наступних компонентах: епістемології; аксіології перекладу і комунікаційній діяльності; вмінні застосовувати методи і прийоми; самооцінці; можливості саморозвитку.

Складність авіаційної галузі приводить нас до висновку, що ефективні методи підготовки фахівців повинні бути модернізовані у більшій мірі. Для реалізації цього перспективного підходу, бажано використовувати передовий зарубіжний досвід в області авіаційної англійської мови. Відповідна термінологія авіації, в свою чергу, рекомендується до вивчення з наданням пріоритету навчально-науковим джерелам, що походять з англійських країн.

Професійні перекладачі авіаційної галузі повинні мати можливість застосувати знання та навички, які можуть бути корисні при здійсненні їх професійної діяльності. Під цим твердженням ми маємо на увазі основи авіації та космонавтики; основні стандарти міжнародних і національних організацій цивільної

авіації; філологічні науки; навчальні предмети, пов'язані з перекладом; бізнес-термінології; професійний досвід; сучасні технології та мультимедійні технології; і т.д.

Відомо, що перекладачів-універсалів, здатних на професійному рівні виконувати всі види перекладу, практично не існує. Залежно від того, якими видами перекладу займається перекладач, змінюється і набір професійних та особистісних якостей, якими в ідеалі має володіти сучасний перекладач, щоб успішно працювати в своїй галузі. Серед перекладацьких профілів можна виділити наступне:

1. Перекладача-синхроніст, окрім професійних навичок синхронного перекладу, повинен володіти такими якостями і навичками як високий рівень спілкування мовою оригіналу і мовою перекладу, швидкість реакції, чітка дикція, вміння зосередитися, психічна стійкість, гарна фізична форма.

2. Усний несинхронний перекладач, який, окрім навичок усного пофразового або послідовного перекладу, повинен володіти такими якостями, як товариськість, вміння не розгубитися на публіці, психічна стійкість.

3. Письмовий перекладач авіаційно-технічних текстів має володіти наступними якостями і навичками: глибокими знаннями мови оригіналу, включаючи фразеологію; знаннями основної термінології сучасної науки та технікою мови оригіналу та мовою перекладу, а саме письмовою формою мови перекладу, грамотністю, комп'ютером та комп'ютерними програмами на рівні, достатньому для роботи з текстами, що перекладаються, а також бути користувачем Інтернету на достатньому рівні для оперативного отримання та відправки перекладених матеріалів.

4. Письмовий перекладач авіаційних текстів на загальну тематику, окрім вимог, що застосовуються до перекладачів авіаційно-технічних текстів, повинен володіти знаннями сучасної авіаційної термінології, вміннями правильно та грамотно оформляти переклади авіаційних документів, включаючи переклади нормативних документів ІКАО.

Письмовий перекладач, що перекладає з рідної мови на англійську, окрім відповідних якостей, знань та навичок, повинен мати високу філологічну культуру та лінгвістичну грамотність. В першу чергу сюди входить високий рівень володіння граматичними структурами та лексичними схемами, що є притаманними для письма та мовлення носіїв даної мови. Наприклад, в тексті мають використовуватися наступні фрази та комбінації слів у якості сполучної ланки для речень: *it is clear that; with this in mind; it should be noted that; it is necessary to emphasize;* і т. ін. Для того, щоб запобігти занадто частого вживання англійського сполучника *-of* необхідно вживати такі лексичні комбінації як *pertaining to; regarding; that pertains to; concerning; in reference to;* і т. ін. Таким чином, дані знання та навички є індикатором високого професіоналізму перекладача, що в свою чергу є ключовим чинником для здійснення високо-кваліфікаційної професійної діяльності.

У сучасних умовах конкурентоздатність спеціаліста авіаційної сфери на ринку праці залежить від його готовності оволодівати новими технологіями, легко адаптуватися до змінних умов праці, професійно орієнтуватися в інформаційних потоках і користуватися іноземною мовою у фаховому спілкуванні. З огляду на зазначене професійна діяльність фахівця з перекладу є надзвичайно важливою, що зумовлює потребу його підготовки на засадах компетентнісного підходу з активним

використанням такого засобу професійного навчання як іноземна мова, яка в сучасних умовах є не лише засобом полікультурної взаємодії, а й виконує функцію обов'язкового інструмента професійної діяльності.

Кваліфікований перекладач – це фахівець, який володіє необхідними навичками і вміннями професійного перекладу і регулярно займається цією діяльністю. Відмінною рисою компетентного перекладача є автоматизм, як при усному, так і при письмовому перекладі, а також постійний повний контроль якості звукового контенту і тексту відповідно. Компетентність перекладача виявляється і може бути оцінена тільки в ході діяльності і лише в межах конкретної професії.

На конференції в Брюсселі у січні 2009 експертною групою ЕМТ (Європейські спеціалісти з перекладу) було затверджено перелік компетенцій, якими мають володіти професійні перекладачі Євросоюзу. Серед них такі базові ключові компетенції, як міжособистісна, мовленнева, міжкультурна, інформаційна, галузева та технологічна.

У 21 столітті особливої значущості набуває співпраця між військовою та цивільною авіацією, що вимагає проведення спільних семінарів, практикумів та конференцій за участю військових та цивільних фахівців з різних країн. Для ефективної роботи на даних заходах в першу чергу вимагається відповідний синхронний переклад, який може забезпечити тільки синхроніст з відмінними знаннями та навичками перекладу в галузі як військової так і цивільної авіації. Під цим на увазі мається в першу чергу володіння і розуміння авіаційних термінів в області комунікації, які важливі для військових і цивільних пілотів, наприклад: *aerodrome elevation* – висота аеродрому над рівнем моря; *flight level* – визначена висота, на якій повітряному судну дозволяється здійснювати політ в певний час; *aerodrome traffic zone* – захищена зона навколо аеродрому, куди пілотам потрібен дозвіл на здійснення повітряного руху.

Вище зазначені приклади зайвий раз доводять всю складність роботи перекладача авіаційної галузі, що в свою чергу підводить нас до висновку про необхідність сучасних ефективних методів підготовки даних спеціалістів. Для цього необхідно використовувати передовий зарубіжний досвід в галузі авіаційної англійської мови і вивчати відповідну авіаційну термінологію з джерел, які походять з країн-носіїв англійської мови. Для поглибленого засвоєння авіаційних слів та словосполучень студентам насамперед можна порекомендувати Словник авіаційних термінів під редакцією Девіда Крукера, спеціаліста в галузі цивільної авіації із Великобританії. Даний словник містить 5500 авіаційних термінів, на які даються чіткі та доступні тлумачення.

Згідно з Документом ІКАО №9835, володіння мовою є однією з головних складових процесу комунікації. Традиційна модель комунікації включає такі елементи, як відправник, канал передачі інформації і одержувач. Вербальна комунікація є саме тією формою комунікації, до якої відносяться вимоги ІКАО до володіння мовою. У кожному конкретному акті комунікації беруть участь той, хто говорить і той, хто слухає. Хто говорить кодує своє повідомлення у вигляді мовного висловлювання. Висловлювання передається по відповідному каналу в формі звукового потоку, який сприймається і декодується тим, хто чує. У разі успішної комунікації уявлення слухача про сенс повідомлення буде повністю або майже повністю збігатися з тим змістом, який вкладав в нього той, хто говорить.

Висновки

Отже, в даній статті доведено, що професійні перекладачі авіаційної галузі повинні вміти застосовувати знання і навички, які можуть бути корисні при здійсненні їх професійної діяльності.

Список літератури

1. Документ ИКАО №9835, 2010. Руководство по внедрению требований ИКАО к владению языком. Издание второе. Международная организация гражданской авиации (ИКАО). Монреаль, Канада.
<http://rus.ums.rshu.ru/file1480>
2. Ковтун О.В. Комунікативний підхід в організації мовної освіти авіаційних операторів / О. В. Ковтун // Наука і освіта. – 2011. – № 5. – 89-94 с.
3. А.М. Богуш. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія / – Одеса, 2008. – 271 с.
4. Shared “Dublin” descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jointquality.com/content/descriptors/CompleteDublinDescriptors.do>
с.
5. David Crocker, 2007. Dictionary of Aviation. Second edition. &C Black